

A Kongresszusi Könyvtár magyar gyűjteményének őre

Hogyan vezetett az útja a Debreceni Egyetemről egészen a Kongresszusi Könyvtárig? Mi volt a legnagyobb kihívás a kezdetekben az amerikai könyvtári közegben?

Tisztán emlékszem arra a pillanatra, amikor a Debreceni Egyetem matematikaépületében ültem Bényei Miklós könyvtártörténet-előadásán. A tanár úr éppen a Kongresszusi Könyvtár történetéről beszélt, és egy lenyűgöző képet vetített elénk a központi olvasóteremről. Akkor, ott az a gondolat fogalmazódott meg bennem, hogy mit nem adnék azért, ha egyszer az életben személyesen is láthatnám ezt a gyönyörű könyvtárat...

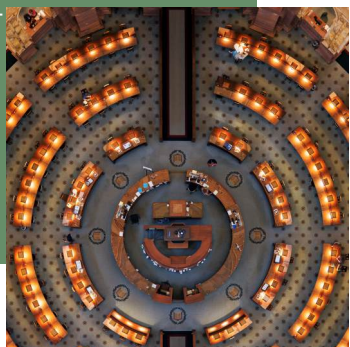
Egyetemi hallgatóként a Kongresszusi Könyvtár teljesen elérhetetlen álomnak tűnt, ám néhány évvel később Texasba, majd Marylandbe költöztem, ahol különböző felsőoktatási könyvtárakban dolgoztam tájékoztató és állománygyarapító könyvtárosként. Közben több alkalommal is jelentkeztem álláshirdetésekre a Kongresszusi Könyvtárban, sikertelenül. Ami-

kor azonban meghírdettek egy olyan pozíciót, amelyben magyar anyanyelvi szinten beszélő könyvtárost kerestek, megértettem, hogy a korábbi próbálkozásaim azért maradtak eredménytelenek, mert erre az állásra vártam egész életemben.

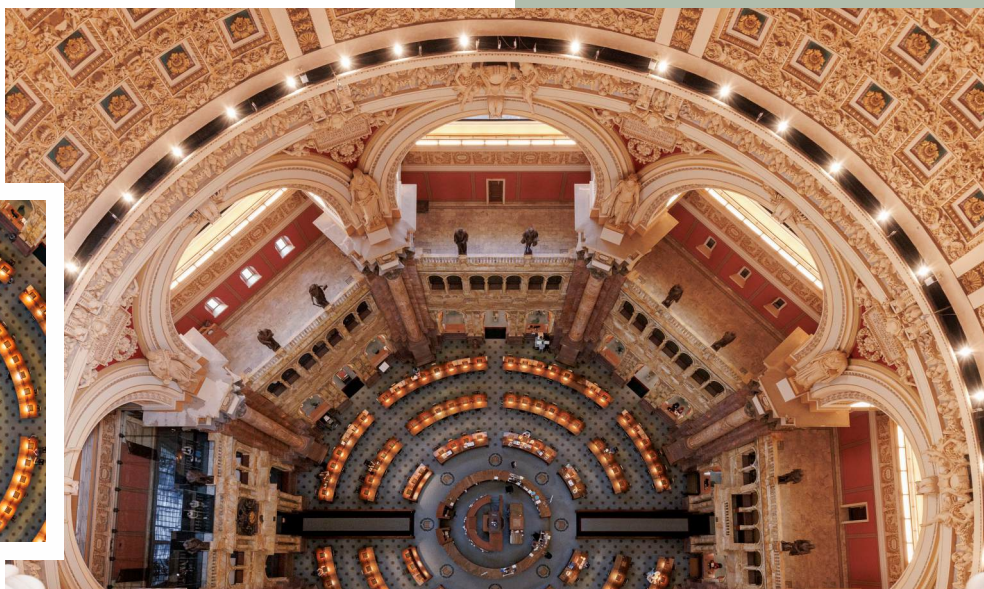
A legnagyobb kezdeti kihívást az amerikai könyvtári környezetben maga az angol nyelv jelentette. Ahhoz a generációhoz tartozom, amely általános iskolában még oroszul tanult. Angolul társalgási szinten egy japán ösztöndíj során tanultam meg amerikai évfolyamtársaim segítségével, ám még hosszú utat kellett megtennem ahhoz, hogy a szaknyelvet is magabiztosan használjam.

A másik jelentős kihívás az volt, hogy a magyar diplomámat egyetlen amerikai könyvtár sem fogadta el, mivel azt nem akkreditálta az Amerikai Könyvtári Egyesület. Erre az egyetlen megoldás az volt, hogy egy amerikai egyetemen is elvégeztem a mesterképzést.

Sike Erika 2016 óta a Kongresszusi Könyvtár Kelet- és Közép-Európa Szekciójának könyvtárosa, ahol a magyar nyelvű és vonatkozású dokumentumok beszerzéséért és feldolgozásáért felel. Az általa gondozott hungarikagyűjtemény a világ legnagyobb anyaországon kívüli magyar anyagát őrzi, amelyet egy új digitális stratégia is egyre inkább alakít. Vele beszélgettünk pályájáról, a Kongresszusi Könyvtár mindennapjairól és a magyar gyűjtemény jövőjéről.

Fotók: Shawn Miller

Mit jelent belülről látni a világ legnagyobb könyvtárának mindennapi munkáját? Miben más egy ilyen méretű intézményben dolgozni, mint egy magyarországi könyvtárban?

A könyvtári munkafolyamatok alapvetően ugyanazok, mint a világ bármely más könyvtárában, csak hogy itt minden monumentális léptékben zajlik. Az első hónapokban rendszeresen eltévedtem még a saját épületemben is, és a mai napig nem merészkedem egyedül a raktárba, mert nem vagyok biztos benne, hogy ebben a borgeszi, bábeli labirintusban önállóan megtalálnám a kijáratot.

A tréfát félretéve, a könyvtár mérete valóban lenyűgöző. Az itt őrzött kincsek felmérhetetlen értéket képviselnek. Az első években úgy gondoltam, hogy elsősorban ezek teszik különlegessé a Kongresszusi Könyvtárat. Később azonban ráébredtem, hogy az intézmény igazi lelke a kollégákban rejlik: abban a sok tehetséges és elkötelezett könyvtárosban, akiknek szaktudásán és fáradhatatlan munkáján keresztül válik lehetővé, hogy az emberiség tudását megőrizzük a következő generációk számára.

Hogyan változtatta meg a 2024-ben elfogadott digitális stratégia a magyar gyűjtemény beszerzését és feldolgozását? Milyen szerepet játszik a webarchiválás a magyar vonatkozású dokumentumok megőrzésében?

Úgy gondolom, hogy ezen a területen még jelentős munka áll előttünk. Évtizedek óta bevett gyakorlat szerint szerezzük be az anyagokat, és rendkívül nehéz egyik napról a másikra gyökeres változásokat bevezetni. Ugyanakkor már megkezdjük a technológia kínálta új lehetőségek feltérképezését: a magyar gyűjteményt ma már rendszeresen e-könyvekkel és elektronikus folyóiratokkal is gyarapítjuk. Jelenleg az elektronikus dokumentumok aránya továbbra is elenyésző a nyomtatott anyagokhoz képest, ám ez az arány a jövőben várhatóan változni fog.

Melyek a magyar gyűjtemény legértékesebb vagy legkülönlegesebb darabjai? Van olyan dokumentum vagy ritkaság, amelyhez személyes kötődést érez?

Az intézmény igazi lelke a kollégákban rejlik: abban a sok tehetséges és elkötelezett könyvtárosban, akiknek szaktudásán és fáradhatatlan munkáján keresztül válik lehetővé, hogy az emberiség tudását megőrizzük a következő generációk számára

Kétségtelenül a magyar gyűjtemény legértékesebb darabja a *Nekcsei-biblia*. Több alkalommal volt már szerencsém kézbe venni, és minden egyes alkalommal alázattal tölt el, hogy egy olyan könyvet lapozhatok, amely nemcsak közel hétszáz éves, hanem rejtélyes módon maradt fenn: valójában senki sem tudja, hol rejtőzött ötszáz éven át.

Hasonló érzéseket kelt bennem az eredeti *Gutenberg-biblia* is, amely a gyűjtemény másik kiemelkedő ritkasága. A Great Hallban tekinthető meg, és amikor egyik

irodából a másikba sietek, szinte lehetetlen úgy elhaladni mellette, hogy ne álljak meg egy pillanatra. Jelenléte minden könyvtárat arra késztet, hogy megálljon és elgondolkodjon azon, hogy ezzel a dokumentummal vette kezdetét az információforradalom, és a mai könyvtárak létezése nélküle elképzelhetetlen lenne.

Hogyan használja a Kongresszusi Könyvtár a mesterséges intelligenciát az állomány feldolgozásában?

A Kongresszusi Könyvtár 2018 óta foglalkozik a mesterséges intelligencia és a gépi tanulás kutatásával, különös tekintettel a technológiák etikus alkalmazására. Bár a könyvtárban zajló MI-kísérletek számos területet érintenek, az eredmények minden esetben ugyanarra a következtetésre jutnak: a mesterséges intelligencia támogatja és felhatalmazza, de nem helyettesítheti azokat az embereket, akik használják.

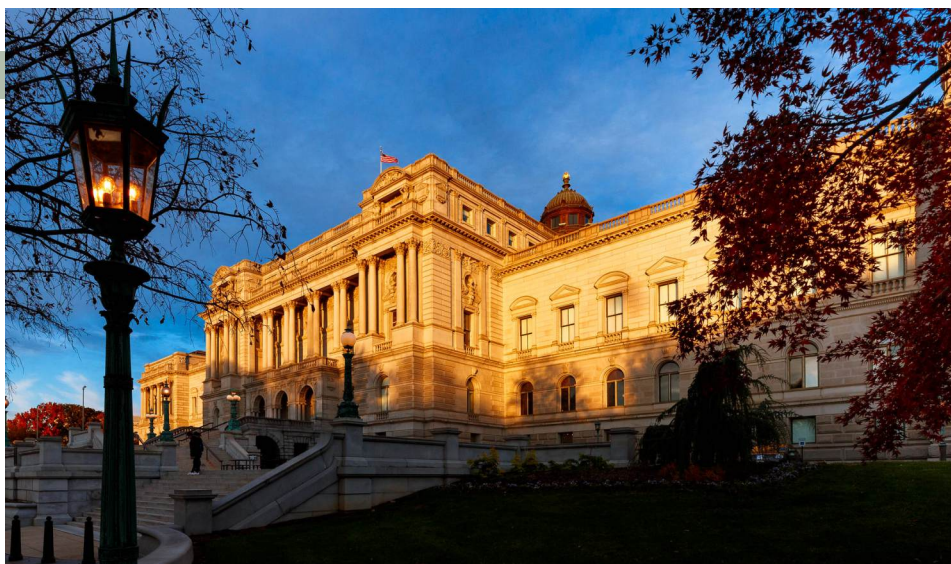
A könyvtárban létrehozott Mesterséges Intelligencia Munkacsoport feladata annak meghatározása, hogy melyek a mesterséges intelligencia leghatékonyabb és legfelelősségteljesebb felhasználási módjai a könyvtári környezetben. Az én szakterületemen, a magyar anyagok feldolgozásában, jelenleg nem alkalmazunk mesterséges intelligenciát.

Mit tart jelenlegi munkájában a legnagyobb szakmai kihívásnak? Hogyan látja a magyar gyűjtemény jövőjét a Kongresszusi Könyvtárban?

Talán a legnagyobb kihívást az jelenti, hogy lépést tudjunk tartani a folyamatos fejlődéssel. 2025 különösen sok változást hozott a Kongresszusi Könyvtár életében. Egyrészt többéves tervezést követően integrált könyvtári rendszert váltottunk: a Voyager rendszerről a Folióra tértünk át. Gyakorlatilag mindent újra kellett tanulnunk, amit korábban a rendszerről tudtunk, és nem volt olyan munkatárs, akit ne érintett volna a változás.

Az új integrált rendszer bevezetésével párhuzamosan áttértünk a könyvtári metaadatok új szabványára, a BIBFRAME-re is. Ezt egy házon belül fejlesztett, MARVA nevű szerkesztő segítségével valósítjuk meg, amely nem csupán egy új szoftver, hanem egy teljesen új szemléletmódot is igényel. Mindeközben az RDA (Resource Description and Access = Forrásleírás és -hozzáférés) második kiadása is vészesen közeleg, tovább növelve a szakmai kihívásokat.

Több mint kétszáz évvel ezelőtt Thomas Jefferson fogalmazta meg azt az állománygyarapítási filozófiát, amely mind a mai napig meghatározza a könyvtár küldetését, amikor azt mondta, hogy

„valójában nincs olyan téma, amelyre egy kongresszusi képviselőnek ne lenne szüksége”. Saját könyvtárának eladásával a Kongresszusi Könyvtár egy szűk törvényhozási gyűjteményből nemzeti könyvtárrá emelte. Azóta a könyvtár folyamatosan, minden témakörben, nyelven és formátumban gyűjt, hogy kielégítse a nemzet sokszínű információs igényeit.

Ez az állománygyarapítási elv a globális tudást helyezi előtérbe, és konkrét, folyamatosan fejlődő gyűjteményi politikákon keresztül valósul meg. Gyakran kérdezik tőlem, miért található a Kongresszusi Könyvtárban magyar könyvek: nem kellene-e a de facto nemzeti könyvtárnak kizárólag amerikai anyagokat gyűjtenie? A válasz a fent említett filozófiában rejlik. A magyar kultúra az egyetemes, globális

kultúra szerves része, és helye van a Kongresszusi Könyvtár gyűjteményében. Ez így volt a könyvtár alapítása óta, és nem hiszem, hogy ez a jövőben megváltozna.

Van-e olyan különleges vagy emlékezetes története a mindennapi munkájából, ami jól megmutatja, milyen izgalmas hely a Kongresszusi Könyvtár? Például egy szokatlan kutatói kérdés, egy ritka dokumentum felbukkanása vagy egy váratlan szakmai élmény?

Ezzel a különleges gyűjteménnyel dolgozni nap mint nap önmagában is kiváltság, de a munkakörünkön

túl számtalan lehetőség kínálkozik arra is, hogy különféle kulturális és közösségi programokban vegyünk részt. Énekelek a Kongresszusi Könyvtár kórusában, és az elmúlt években önkéntesként közreműködtem a Nemzeti Könyvfesztiválon, valamint a Japán Kultúra Napján is. Tanultam virágrendezést, jógáztam az alagsorban, és rendszeresen látogattam a magyar és japán nyelvi klubok találkozóit. A könyvtár színháztermében láttam hawaii táncosokat, hallgattam zimbabwei zenészeket és tuvai torokénekeseket. A könyvtár valóban garantálja az egész életen át tartó tanulást!

Magyarországról viszonylag ritkán érkeznek hozzánk látogatók, ezért minden magyar vendéggel való találkozás különösen emlékezetes esemény. Néhány évvel ezelőtt például Gleason-Nagy Natália színházrendezővel közösen hívtuk meg Visky Andrást a könyvtárba egy előadásra – nagyszerű élmény volt.

Ha már a látogatóknál tartunk, hadd ragadjam meg az alkalmat, hogy meghívjak minden kedves kollégát, aki ezt az interjút olvassa: ha Washingtonban járnak, keressenek meg bátran, és nagyon szívesen körbevezetem Önöket a könyvtárban. Talán még a híres raktárakba is betekinthetünk – természetesen óvatosan...

